

Sozvočja Slovenije

Razkošje ljudskih pesmi

Zdenko Matoz

Slovenci smo gotovo eden najbolj pevskih narodov, ki premore zelo pisano paleto ljudskih pesmi. Delček tega nesnovnega bogastva je izšel v knjižici z dvojnimi cedejem **Sozvočja Slovenije** pri založbi **Celinka**, katere umetniški vodja je harmonikar **Janez Dovč**. Več kot 300 različnih ljudskih napevov in viž so od lanskega decembra do konca letošnjega marca zvočno zapisali, se družili s približno 200 starejšimi in mladimi izvajalci v 30 krajih ter prevozili več kot 3000 kilometrov, tudi čez mejo po Porabju, avstrijskem Koroškem, Beneški Sloveniji in Reziji. In vse to so ujeli še na fotografijah in videu.

Snemalno ekipo – s svojimi izkušnjami ji je bila v veliko pomoč tudi Jasna Vidakovič, ki je dolga leta skrbela za ljudsko glasbo na nacionalnem radiu – so povsod in brez izjem pričakali odprta vrata, nasmeh in gostoljubje. Kakor je povedala Vidakovičeva, so se tega razkošnega projekta snemanja ljudskih pesmi na terenu in izdaje dvojnega albuma z lično knjižico lotili z namenom, da bi ujeli zelo živahen utrip slovenskega ljudskega petja, ki ga v mestih ne zaznamo dovolj močno ali pa smo nanj manj občutljivi. To dogajanje že vrsto let spremlja in spodbuja Javni sklad RS za kulturne dejavnosti in zdaj tudi KED Folk Slovenija, kar naravnost kliče po odkrivanju lepote, posebnosti in zanimivosti ljudskega izročila.

»Nekateri posamezniki, strokovni spremljevalci in hkrati ljubitelji ljudske glasbene kulture si več let, nekaj desetletij že, prizadevamo za popularizacijo naše nesnovne dediščine, kar je nedvomno pripomoglo k njenemu oživiljanju. Agencija **Celinka** pa je preprosto začutila in razprla jadra toplemu vetru in ob pomoči omenjenih institucij zastavila in izpeljala obsežno in zahtevno, a hkrati navdušujoče delo.«

Po mnenju **Janeza Dovča** je slovenska ljudska glasba spomin iz davnine, odmev prostora, ki v sebi nosi raznolikost slovenskih pokrajin. »Kot glas-

benik in 'ljudski godec' opažam, da ta odmev s hrupom civilizacije počasi izginja. Kot umetniški vodja založbe **Celinka**.si pa sem želel reprezentativen, raznolik in celosten izdelek, namenjen slovenskemu in tujemu občinstvu.«

Že nekaj časa sodelavci Glasbeno-narodopisnega inštituta ZRC SAZU počasi in vztrajno odkrivajo zvočne zaklade največjega zvočnega arhiva posnetkov slovenske glasbene dediščine, njihove zvočne publikacije pa so bolj monografske, vsebinsko osredotočene in so dragocene za razumevanje našega izročila.

»Mi smo želeli postaviti ogledalo ljudski pesmi danes, današnjim nosilcem, pevcem, godcem ljudskih pesmi in viž v karseda izvorni izvedbi, brez priredb, tako kot se danes, ta trenutek, poustvarja spomin prednikov. Posnetki so nastali med decembrom 2010 in koncem letošnjega marca,« pravi Vidakovičeva.

Dovč poudarja, da so na vseh lokacijah snemali z najsodobnejšo snemalno opremo, tako da sta zgoščenki po eni strani zelo raznoliki, po drugi pa imata enovito in naravno zvočno podobo.

Izbor različnih izvajalcev in ljudskih pesmi je nastal po bogatih izkušnjah večdesetletnega terenskega dela Jasne Vidakovič, nekdanje urednice za ljudsko glasbo na Radia Slovenija in avtorice oddaj Slovenska zemlja v pesmi in besedi. Pravi, da so želeli zbrati dokumentarne avdio- in videoposnetke čim večje raznolikosti, tako po vsebinski podobi (pripovedne, ljubezenske, vojaške, svatovske, koledniške, šaljive) kot po izvedbeni podobi (od enoglasja do ljudskega šestglasja, stopničastih in drsečih intonacij, povezovanja kitic z basi ali pa belokranjskega pretekanja) ter raznolikosti godčevstva (haloška žveglja, trstenke, lončeni bas, diatonične harmonike, oprekelj, cimbele, violina, es-klarinet, berde, tamburice, bajsi, citire in bunkule, istrske sopele ter značilni godčevski sestavi, kot je na primer prekmurska banda).

»Poleg tega smo sledili zvokom slovenskih narečij, pa seveda izročilo vseh etničnih pokrajin s posebnim poudarkom na dediščini Beneških Slovencev, Korošcev v Avstriji in Po-

rabcev na Madžarskem. Vse to je dobilo odsev tudi v bogatem fotografiskem delu projekta.«

Pevci in godci so jim vsi po vrsti z veseljem odpirali vrata svojih domov ali kulturnih prostorov, kjer so snemali. Bili so veseli in počaščeni, ker sodelujejo pri projektu, ki prek njih in z njihovo soudeležbo povezuje osebnostne, lokalne in narodove spomine s prihodnostjo. »To je bila nekakšna oddolžitev starim rodovom pevcev in godcev ter spodbuda mladim,« pravi Vidakovičeva.

»S Sozvočji Slovenije želimo pokazati, kaj pomeni bogastvo razlik in kako pomembna je kulturna raznolikost, če hočemo, da z dinamičnim ravnovesjem v njej presežemo spopad civilizacij in dosežemo sožitje kultur tako v Sloveniji kot v Evropi in svetu,« meni Dovč.

V programih dela JSKD za folklorno dejavnost, ki jih oblikuje dr. Bojan Knific, sta posebna skrb in spodbuda namenjeni mladim poustvarjalcem, pevcem in godcem, tudi KED Folk Slovenija je imela in še ima v svojih vrstah mlajše izvajalce, prizorišče poustvarjanja slovenske ljudske glasbe je tudi tako imenovani »folk revival«, ki ga sestavlja pretežno mlajši rod glasbenikov. Kakor pravi Jasna Vidakovič: »Vsak na svoj način tolmači in interpretira motive ljudskega izročila, jih citira ali pa v njih išče zgodbe zase in za današnji čas. To je le nekaj prizadevanj, da se ohrani naša glasbena dediščina, a še vedno ne dovolj. V vrtcih, šolah, predvsem doma v družini bi bilo treba pospešiti skrb za nadaljevanje spontanega petja in godčevstva.«

Občinstvo ceni iskrenost izvajalca, ne glede na to, kakšno glasbo izvaja, pravi Dovč. »Če imamo priložnost igrati mlajšim poslušalcem, recimo s skupino **Jararaja** ali z **Boštjanom Gombačem**, vedno zelo lepo sprejmejo naš nastop. Vendar je treba na nacionalni ravni graditi odnos občinstva do glasbe, poskrbeti za izobraževanje, popularizacijo, ozaveščanje, primerno uredniško politiko.«

Pesmi na dvojnem albumu Sozvočja Slovenije so večinoma ljudske, torej pesmi, ki jih pojejo ljudski pevci v svojem maternem jeziku – narečju.